

Hội đồng Anh Việt Nam

BÁO CÁO ĐÁNH GIÁ VÀ GIÁM SÁT **CHƯƠNG TRÌNH:** ***THÁCH THỨC DI SẢN VĂN HÓA CỘNG ĐỒNG***

TS. Hoàng Văn Chung

Viện Nghiên cứu Tôn giáo,
Viện Hàn lâm Khoa học

Xã hội Việt Nam

GIỚI THIỆU

- Hai sáng kiến trong Chương trình Di sản kết nối 2021-2023:
 - Kể chuyện Di sản
 - Thách thức Di sản văn hóa cộng đồng
- Mục đích của Báo cáo này:
 - Đánh giá toàn diện về chương trình Di sản kết nối (2021-2023)
 - Khái quát các kết quả và tác động của các dự án được tài trợ
 - Rút ra những bài học
 - Đề xuất những khuyến nghị
- Phương pháp luận: Kết hợp nghiên cứu tài liệu của Chương trình, các báo cáo của các dự án và thu thập dữ liệu ở thực địa
- Một số hạn chế của Báo cáo

Dự án bảo tồn tượng gỗ nhà mồ Tây Nguyên

ĐÁNH GIÁ CHUNG

- Các dự án đều đạt các mục tiêu đề ra
- Các hoạt động chính gồm: nghiên cứu, tư liệu hóa, mở lớp truyền dạy, tập huấn nâng cao năng lực, thử nghiệm, làm mới và hồi sinh di sản
- Đã ghi nhận sự chuyển biến trong nhận thức và hành động của các cộng đồng vì tương lai của di sản
- Có sự tác động tích cực đến nhận thức và chính sách của chính quyền địa phương

Dự án bảo tồn, nhân giống cây thuốc Nam (Ninh Thuận)

MỘT SỐ KẾT QUẢ CỤ THỂ

- **26** dự án được tài trợ
- **105** hoạt động vì di sản
- **55** cộng đồng (với khoảng **55.000** người dân) được hưởng lợi
- **362,699** người trực tiếp hưởng lợi (và **391,090** người gián tiếp hưởng lợi)
- **100,000** bảng Anh được đầu tư (hơn 3,1 tỷ VND)
- **46** tổ chức và cơ quan tham gia vào các dự án
- **23** bộ phim tài liệu và video được tạo ra và thu hút khoảng 3.450 lượt xem
- **36** lãnh đạo địa phương tham gia
- **48** lớp truyền dạy, hội thảo và sự kiện công cộng
- **217** nghệ nhân và người thực hành tham gia
- **600** ấn phẩm được tạo ra và chia sẻ.

Dự án biên soạn kinh lễ của cộng đồng Chăm Bà la môn (Ninh Thuận)

MỘT SỐ KẾT QUẢ NỔI BẬT

- Các dự án thu hút số lượng lớn người tham gia từ các cộng đồng mục tiêu (Ninh Thuận, Gia Lai)
- Đa số người tham gia thuộc các dân tộc thiểu số: người Bahnar, người J'rai và người Chăm
- 17/22 dự án góp phần trực tiếp vào việc bảo vệ cả di sản văn hóa vật thể và phi vật thể, với sự tập trung đáng kể (77%) vào di sản phi vật thể
- 5/22 dự án tập trung vào việc phát triển du lịch di sản dựa trên cộng đồng
- Nhiều loại hình di sản (vật thể và phi vật thể) đã được nghiên cứu, tài liệu hóa, bảo tồn, và số hoá
- Giá trị của những di sản này đã được ghi nhận, nhấn mạnh và phát huy, làm nảy sinh niềm tự hào và làm sâu sắc tình cảm yêu quý di sản văn hóa trong lòng người dân
- Các dự án đã nuôi dưỡng một tinh thần cộng đồng và tận tâm trong việc bảo tồn và thúc đẩy các giá trị của di sản văn hóa, đảm bảo cho các di sản đó có một tương lai an toàn hơn
- Các dự án do cộng đồng đảm trách cũng đã củng cố sự đoàn kết, gắn bó và duy trì tinh thần chia sẻ, hợp tác và sự hài lòng trong các cộng đồng

MỘT SỐ KẾT QUẢ NỔI BẬT

Năm loại hoạt động chính được thực hiện đối với các di sản:

- (i) Nghiên cứu, tài liệu hóa và số hóa di sản văn hóa
- (ii) Hồi sinh các di sản văn hóa (nghề thủ công truyền thống; nghề làm thuốc nam...)
- (iii) Giáo dục và đào tạo về di sản văn hóa (tổ chức các lớp truyền dạy về ngôn ngữ dân tộc, hát dân ca, tái tạo các mẫu hoa văn thổ cẩm, chỉnh công chiêng, sửa chữa thuyền độc mộc, điêu khắc tượng gỗ...)
- (iv) Phát triển du lịch dựa trên di sản (làm sống lại các lễ hội văn hóa, phát triển các mô hình homestay tập trung vào trải nghiệm đời sống văn hóa cộng đồng, hồi sinh ẩm thực dân tộc và bản địa, và thương mại hóa các sản phẩm dựa trên di sản)
- (v) Sử dụng truyền thông đa phương tiện để thông tin về các hoạt động dự án và truyền cảm cho cộng đồng trong nỗ lực bảo tồn di sản văn hóa.

NHỮNG TÁC ĐỘNG CỦA CÁC DỰ ÁN

- Nhiều dạng thức quý giá của di sản văn hóa trong các cộng đồng được bảo vệ và phát huy giá trị
- Cách tiếp cận lấy con người làm trung tâm đã được áp dụng khá tốt
- Các hoạt động do cộng đồng dẫn dắt nhằm bảo vệ di sản được hỗ trợ
- Các yếu tố của di sản trở nên dễ tiếp cận hơn qua các hoạt động xây dựng năng lực, giáo dục, đào tạo và số hóa
- Các dự án đã đóng góp rất ý nghĩa cho phát triển bền vững và đồng đều trong các cộng đồng mà Chương trình hướng tới

Dự án hỗ trợ xưởng gốm mỹ nghệ Bà Trúc (Ninh Thuận)

DỰ ÁN KHÔI PHỤC LỄ HỘI ĐUA THUYỀN ĐỘC MỘC TRÊN SÔNG PÔ KÔ – GIA LAI

NHỮNG THÁCH THỨC VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM RÚT RA

Thách thức 1: Kết nối hiệu quả việc bảo tồn di sản văn hóa với sự phát triển đồng đều và bền vững trong thực tế.

Bài học: Các cá nhân có cơ hội tham gia bình đẳng; các hoạt động có tiềm năng tạo ra thu nhập được khuyến khích

Thách thức 2: Sự phức tạp của thủ tục hành chính và thời gian dài chờ phê duyệt

Bài học: Việc Hội đồng Anh trực tiếp rót vốn đầu tư và quản lý có thể đẩy nhanh tiến trình

Thách thức 3: Thói quen thụ động và tinh thần tự nguyện hành động vì di sản

Bài học: Cần có thù lao; chú trọng vai trò của người có uy tín trong cộng đồng; cần tác động làm thay đổi tâm lý thụ động

Thách thức 4: Khoản tài trợ nhỏ, thời gian ngắn nhưng kỳ vọng các tác động lâu dài

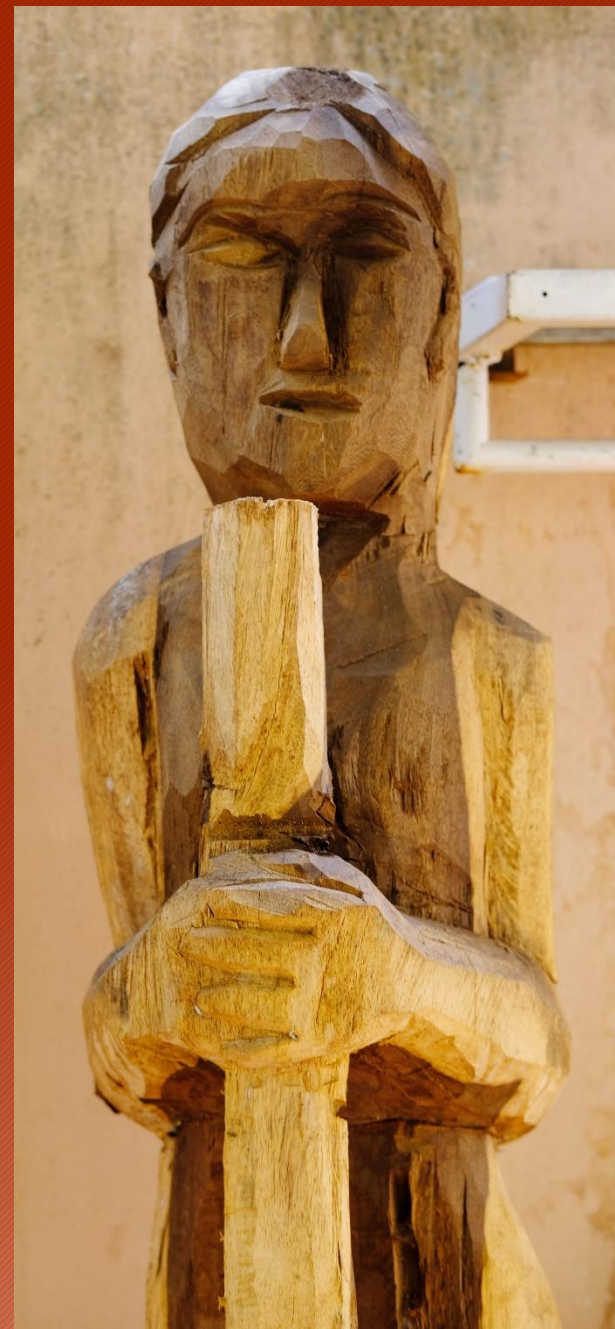
Bài học: tài trợ ngắn hạn và kinh phí hạn chế khó có thể có tác động lâu dài

Thách thức 5: Thiếu sự kết nối giữa các dự án được tài trợ

Bài học: Cần gia tăng giao lưu, kết hợp

KHUYẾN NGHỊ CỦA CHÚNG TÔI

- Thúc đẩy sự hợp tác, phối hợp giữa các chủ nhiệm dự án
Chia sẻ rộng rãi các mô hình đã phát huy hiệu quả qua nhiều kênh khác nhau
- Tập huấn nhiều hơn về kỹ năng xin phép thực hiện dự án, kỹ năng làm báo cáo...
- Cần quảng bá hiệu quả hơn về Chương trình của Hội đồng Anh
- Chú ý vai trò của người cao tuổi, cá nhân uy tín trong cộng đồng
- Cần khuyến khích và thúc đẩy tinh thần tự nguyện nơi cá nhân và cộng đồng
- Hỗ trợ các ý tưởng, chia sẻ các mô hình hoạt động vì di sản vẫn tiếp diễn khi tài trợ đã kết thúc
- Tạo lập các “bảo tàng mini” về di sản
- Tiếp tục đầu tư các dự án tương lai, gia tăng kinh phí và thời gian thực hiện để có tác động lâu bền hơn

CẢM ƠN QUÝ VỊ ĐÃ THEO DÕI

